

6

Esitys valtioneuvostolle pelastustoimen säilyttämisestä Helsingin kaupungin omana toimintana

HEL 2017-000899 T 00 01 06

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää esittää vireillä olevaan sote- ja maakuntauudistukseen sekä pelastustoimen järjestämistä koskevaan uudistukseen liittyen, että pelastustoimi tulee säilyttää Helsingin kaupungin omana toimintana ja että pelastuslaitos myös jatkossa toimii kiireellisen ensihoidon tuottajana Helsingissä.

Pelastustoimi

Kaupunginhallitus toteaa, että aiemmissa pääkaupunkiseudun pelastustointa koskeneissa selvityksissä on päädytty säilyttämään Helsinki omana pelastusalueenaan. Tämän ratkaisun taustalla olleet olosuhteet ja syyt eivät ole muuttuneet.

Pelastustoimella on Helsingissä omat erityiset haasteensa. Satama-, lentokenttä-, metro- ja muu erityistoiminta sekä liikenteen erityisolosuhteet ja kansalliset ja kansainväliset suur tapahtumat asettavat poikkeuksellisen suuria vaatimuksia niin pelastustoimelle kuin muullekin turvallisuustyölle. Lisäksi tulee ottaa huomioon metropolialueen erityispiirteet valtionhallinnon lukuisten toimipisteiden, maanalaisen ja korkean rakentamisen vuoksi. Pelastustoimella on erityinen rooli Helsingissä osana kaupungin toimintaa liittyen mm. pääkaupunkiasemaan ja -instituiutioihin ja niiden turvallisuuskysymyksiin. Kaupungissa järjestettävät lukuisat ja suuret kansalliset ja kansainväliset tapahtumat edellyttävät tiivistä yhteistyötä pelastustoimen, kaupungin muiden toimintojen ja poliisin kanssa.

Helsingin kaupunki muodostaa pelastustoimen osalta Suomen oloissa poikkeuksellisen keskittymän. Pienellä alueella sijaitsee suuri väestökeskittymä, jonka turvallisuustarpeet poikkeavat muun maan tarpeista. Kaupunkirakenteen tiivistyminen ja voimistunut väestökasvu sekä kasvava vieraskielisen väestön osuus korostaa kaupungin ja alueen poikkeuksellista asemaa.

Kaupungin virastona toimivaa pelastuslaitosta on kehitetty erilaisista lähtökohdista kuin muita usean kunnan alueella toimivia pelastuslaitoksia. Pelastuslaitosta on kehitetty kiinteänä osana Helsingin kaupungin organisaatiota. Tämä on mahdollistanut pelastustoimen suorituskyvyn kokonaistaloudellisesti järkevän suunnittelun, jossa kaupungin muut vi-

rastot ja liikelaitokset ovat resursseillaan ja kustannuksellaan varautuneet tukemaan pelastustointia. Ennakkovarautumisessa kaupungin muilla virastoilla ja liikelaitoksilla on kalustoa ja muita resursseja, jotka soveltuvat pelastustoimintaan. Ennakkovarautuminen ja siihen käytetyt resurssit ovat suurelta osin kaupungin omaehtoista turvallisuustyötä, joka ylittää pelastuslain vähimmäisvaatimukset. Kaupungin väestönsuojelujärjestelyt on toteutettu ennakkovarautumista vastaavin järjestelyin. Pelastuslaitos toimii kaupungin omana pelastusturvallisuuden asiantuntijana ja tukee yhtenä virastona kaupungin muita virastoja ja liikelaitoksia.

Helsingin oma pelastuslaitos pystyy alueen erityisessä toimintaympäristössä parhaiten ottamaan huomioon paikalliset olosuhteet ja reagoimaan nopeasti tapahtuviin muutoksiin ja tilanteisiin. Olosuhteet ja pelastustoimen kehittäminen alueella edellyttävät tiivistä yhteistoimintaa niin kansallisten kuin kansainvälistenkin turvallisuusviranomaisten kanssa.

Pelastustoimen järjestämiseen liittyvän päätöksenteon ja rahoituksen yhdistäminen muun Uudenmaan pelastustointia koskevaan päätöksentekoon tulee vaikuttamaan helsinkiläisten turvallisuustasoon epäedullisesti. Maakunta ei pysty päättämään koko alueen pelastustoimen järjestämisestä yhtäläisin perustein, vaan maakunta joutuisi järjestämään käytännössä kahdentasoista pelastustointia alueellaan niin toiminnan kuin rahoituksen kannalta. Eritasojen toimintojen yhteensovittaminen maakunnassa tulisi johtamaan ongelmiin, ottaen huomioon muun muassa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja alueellisen tasapuolisuuden. Siten pelastustoimen siirtäminen maakunnan vastuulle heikentäisi kaupungin vaikutusmahdollisuuksia asukkaiden turvallisuustasoon ja pelastuspalvelujen laatuun.

Onnettomuuksiin varautuminen pääkaupungissa edellyttää useamman viranomaisen yhteistoimintaa. Yhteistoiminta vaarantuisi, jos pelastustoimi siirrettäisiin maakunnan vastuulle. Pelastustoimen säilyttäminen kaupungin organisaatiossa olisi erittäin tärkeää, jotta voidaan varmistaa suuronnettomuuksiin varautuminen sekä väestönsuojelujärjestelmän toimintakyky sekä eri viranomaisten tiivis yhteistyö palo- ja pelastusturvallisuuden järjestelyissä. Myös yhteiskäyttöisen kaluston hankinnat, resurssien kohdentaminen ja muu konkreettinen yhteistyö vaikeutuisi. Osalle nykyisen pelastuslaitoksen hoitamia tehtäviä jouduttaisiin kaupungissa järjestämään korvaava järjestelmä, mikä johtaisi lisäkustannuksiin.

Helsingin alueen erityisolosuhteet huomioiden maakunta ei näin ollen pysty vastaavalla tavalla huolehtimaan pelastustoimen järjestelyistä alueella. Uudenmaan maakunnan alueella pelastustoimen tarpeet ja

haasteet poikkeavat suuresti Helsingin ja maakunnan muun alueen osalta, jolloin on vaarana, että Helsingin alueen erityiset tarpeet jäävät huomioon ottamatta. Helsinki pystyy omana pelastusalueenaan toteuttamaan parhaiten ne tavoitteet, joita esityksellä pelastustoimen siirtämisellä maakuntien järjestettäväksi haetaan.

Edellä mainituin perustein pelastustoimi Helsingissä tulisi säilyttää kaupungin vastuulla. Asiasta tulisi säätää pelastustoimen järjestämistä koskevassa laissa ja maakuntalaissa.

Pääkaupunkiseudun kaupungit esittivät 7.9.2016 sote- ja maakuntauudistuksen erillISRatkaisun yhteydessä, että pelastustoimen tehtävien organisoinnista neuvotellaan valtion kanssa jatkossa, jotta pääkaupunkiseudun erillISRatkaisu ja erityispiirteet voidaan sovittaa yhteen valtakunnallisen uudistuksen kanssa.

Espoon kaupunginhallitus on antaessaan lausunnon pelastustoimen järjestämistä koskevasta lakiesityksestä ilmoittanut omalta osaltaan, että Länsi-Uudenmaan alueen pelastustoimi tulee säilyttää nykyisen pelastusalueen tehtävänä ja alueen kuntien järjestämisvastuun piirissä. Vantaan kaupunginvaltuusto on lausunnossaan sote- ja maakuntalakiuudistuksesta viime syksynä todennut, että olisi suotavaa että pelastustoimi säilyisi kunnallisena toimintona. Vantaan kaupungilta saadun tiedon mukaan Vantaan kaupunki on omalta osaltaan tekemässä esityksen pelastustoimen säilyttämisestä pelastusalueensa kuntien järjestämisvastuun piirissä.

Ensihoito

Ensihoito on osa erikoissairaanhoidon ja kuuluu tällä hetkellä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) järjestämisvastuulle. Helsingissä suurimman osan kiireellisistä ensihoitotehtävistä tuottaa kuitenkin Helsingin pelastuslaitos.

Erilaiset sosiaaliset ongelmat, sekä alkoholista ja muista päihteistä aiheutuvat ongelmat painottuvat pääkaupunkiseudulle. Vilkas liikenne aiheuttaa omat haasteensa ensihoidolle Helsingissä, jossa on henkilöauto- ja bussiliikenteen lisäksi raitiovaunuverkosto sekä metrolinjat. Lisäksi satamat sekä Helsinki-Vantaan lentokentän läheisyys tuovat omat riskitekijänsä. Pääkaupunki toimii usein valtiovierailuiden, kokouksien sekä suurten urheilu- ja kulttuuritapahtumien isäntänä ja ensihoito toimii osana näidenkin tapahtumien turvallisuusjärjestelyjä.

Pelastuslaitoksen työntekijöistä noin 510 toimii operatiivisella osastolla ja heistä noin 350 toimii säännöllisesti ensihoitotehtävissä. Henkilöstö on saanut pääkaupungin erityistarpeisiin suunnatun koulutuksen sekä pelastustoimen että ensihoidon tehtäviin Helsingin Pelastuskoulun,

Metropolia Ammattikorkeakoulun sekä HYKS Akuutti ensihoito Helsingin ensihoitoyksikön ja pelastuslaitoksen ensihoitopalvelun yhteistyönä.

Näin ollen pelastustointa uudistettaessa ensihoidon tuottamista ei tulisi eriyttää pelastustoimesta Helsingissä. Helsingin pelastuslaitoksen tulisi toimia kiireellisen ensihoidon tuottajana vaikka ensihoidon järjestämistä vastuu siirtyisi maakunnalle. Asiasta tulisi säätää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevassa laissa joko niin, että ensihoidon tuottaminen säädettäisiin Helsingin kaupungin osalta kaupungin pelastuslaitoksen tehtäväksi, tai että ensihoidon tuottaminen toteutettaisiin maakunnan ja kaupungin välillä yhteistoimintasopimukseen perustuen.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Sisäministeriö on valmistellut pelastustoimen uudistushankkeen lainsäädäntömuutoksia. Pelastustoimen järjestämislaki on ollut lausuntokierroksella viime syksynä. Lausunnolla olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotettiin pelastustoimen järjestämistä vastuu ensihoidon järjestämisestä vastaavien viiden maakunnan tehtäväksi. Lausuntokierros päättyi 11.11.2016. Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen joulukuussa tekemän linjauksen mukaan 18 maakuntaa järjestävätkin kukin pelastustoimen omalla alueellaan.

Helsingin kaupunginhallitus antoi 10.10.2016 lausunnon sisäministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta pelastustoimen järjestämisestä koskevaksi laiksi. Kaupunginhallitus esitti sisäministeriölle pelastustoimen säilyttämistä Helsingin kaupungin omana toimintana maan suurimman väestökeskittymän turvallisuuden varmistamiseksi.

Perustelut

Nyt kysymyksessä olevassa esityksessä kaupunki uudistaa aiemman esityksensä säilyttämisestä Helsingin kaupungin omana toimintana. Lisäksi esitys sisältää maakunnan järjestämistä vastuulle siirtyvän ensihoidon tuottamisen säilyttämisen edelleen osana kaupungin pelastustointia.

Pelastustointia ja ensihoitoa koskevista erillisratkaisuksista tulisi säätää lailla. Ensihoidon osalta asiasta tulisi säätää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevassa laissa joko niin, että ensihoidon tuottaminen säädettäisiin Helsingin kaupungin osalta kaupungin pelastuslaitoksen tehtäväksi, tai että ensihoidon tuottaminen toteutettaisiin maakunnan ja kaupungin välillä yhteistoimintasopimukseen perustuen. Ensihoitoa koskevan yhteistoimintasopimuksen voitaisiin katsoa täyttävän kaikki Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuvat

06.02.2017

Kj/6

niin sanotun horisontaalisen yhteistyön kriteerit (tuomio Piepenbrock, EU:C:2013:385; tuomio Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lece ym, EU:C:2012:817) eikä yhteistyösopimus siten kuuluisi hankintalain soveltamisalaan, jos ensihoidon osalta tuottamisesta ei säädettäisi laissa.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Timo Linden, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi
Pirkka Saarinen, vs. johtava kaupunginasiamies, puhelin: 310 36156
pirkka.saarinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Valtioneuvosto